

Dansens og musikkens rødder 27

Dobbelt Kvadrille fra Sønderborg

af Per Sørensen

Som tidligere nævnt findes Sønderborg Dobbelt Kvadrille også som en tysk dans - med navnet Sonderburger Doppel-Quadrille fra Sonderburg auf Alsen. Tyskerne hævder, dansen også er tysk, fordi Sønderborg hørte til Tyskland fra 1864 til 1920. På nøjagtig samme måde hævder vi, at Kontravals fra Maasholm i Sydslesvig, som er i heftet "Gamle danse fra forskellige egne" er en dansk dans, da området jo var dansk før 1864.

Lad os prøve at se lidt på tidligere tiders grænseproblematik. Her efter Poul Nielsen, Næstved:

I 1848 er der uro og optøjer i Slesvig-Holsten. Området ønsker selvstyre, bl.a. fordi modersmålet i det meste af området er tysk. Dette forkastes i København, og der udbræder krig 1848-50. Det slesvig-holstenske folk taber krigen; men der er stadig stor utilfredshed, da befolkningen i store dele af området føler sig som tyskere og ikke som danskere.

I 1864 får Slesvig-Holsten hjælp fra Preussen-Østrig, og der udbræder krig, som Danmark taber. Ved fredsforhandlingerne i Wien i april 1864 mister Danmark hertugdømmerne Slesvig-Holsten-Lauenborg. - Dog bliver der ved en ny fredsforhandling mellem Tyskland og Østrig i 1866 indført en passus i traktaten om, at de nordlige distrikter (Nordslesvig) skal afstås til Danmark, hvis befolkningen i området ved et frit valg tilkendegiver ønsket om at blive forenet med Danmark.

Man havde inden afstemningen i 1920 inddelt området i 3 zoner, og det var stemmetallene fra disse zoner, der afgjorde, at Sønderjylland (Nordslesvig) kom tilbage til Danmark efter valget.

Lad os prøve at se på afstemningsresultaterne fra Als og Sønderborg.

Det første valg efter 1864 var i 1867, som var en art prøvevalg, hvor man inddelte området i de førnævnte zoner:

1867 Als: 88,5% danske stemmer og 11,5% tyske stemmer

1867 Sønderborg: 75,5% danske stem-

mer og 24,5% tyske stemmer

1920 Als: 86,5% danske stemmer og 13,5% tyske stemmer

1920 Sønderborg: 43,8% danske stemmer og 56,2% tyske stemmer

Som vi her kan se, var en stor del af befolkningen i Sønderborg tysksindede, og en del valgte at flytte til Tyskland, efter at området var afstået til Danmark. Nogle valgte at flytte til Hamborg, hvor der oprettedes en dansk klub med tilflyttere fra hele det sønderjyske område. I denne klub var der også nogle folk fra Sønderborg, og det var hos dem, den tyske variant af dansen blev optegnet.

Tidligere er nævnt, at den danske variant af dansen blev publiceret 1. gang af Andreas Otterstrøm i Sdr. Jyllands-heftet 1934; men den tyske variant af dansen er blevet optegnet tidligere, da den udkom allerede i 1928 i det tyske folkedansehefte "Bunte Tänze, nr. 5" - af ægteparret Anna Helms og Julius Blausche.

Anna Helms var født 1877 i Hamborg og var uddannet lærerinde. Hun havde særlig interesse i musik og sang samt pige-gymnastik.¹

Anna Helms, Hamborg (1877-1963)

I begyndelsen af vort århundrede havde man i Tyskland endnu ingen folkedanserbevægelse, som vi havde det i Danmark; men i 1905 blev der i Hamborg afholdt et kursus i danske folkedanse af de 2 danske kvinder, Anna Sievers og Ane Iversen. På dette kursus deltog Anna Helms, og det var her, hun blev inspireret til at starte indsamling af de tyske danse i stedet for at beskæftige sig med de danske danse. Senere begyndte hun at udgive den lange række af folkedansehefter "Bunte Tänze". De fleste af dansene i disse hefter er tyske; men vi møder også både svenske, danske og hollandske danse.

Anna Helms betegnes i dag som en af Tysklands folkedanserpionærer. Hendes inspiration havde hun fra det danske folkedanserarbejde - på nøjagtig samme måde, som Andreas Otterstrøm var blevet inspireret af det svenske folkedanserarbejde i 1899.

Anna Helms havde i sit folkedanserarbejde en assistent, der hed Ela Klindt, og det er hende, der har optegnet Sonderburger Doppel-Quadrille, med stedsbetegnelsen Sonderburg auf Alsen, mellem 1920-1928 i den danske klub i Hamborg. Hverken Anna Helms eller Ela Klindt var i Sønderborg for at se dansen, men har fået den optegnet hos de "sønderborgske klubmedlemmer" i Hamborg, der formentlig har danset den for dem. I øvrigt har man hos de samme personer fået optegnet "Beim Kronenwirt", der er en lille pardans, som også kommer fra Sønderborg. Pardansen er formentlig, for de fleste danske folkedansere, helt ukendt, da den kun står i den tyske publikation fra 1928.

De 2 varianter af Dobbelt Kvadrille minder meget om hinanden; men der er dog små varianter, og i den tyske bytter man ikke plads som i den danske. Musikken er i øvrigt den samme i begge varianter.

Da Poul Nielsen forskede i Dobbelt Kvadrillens historie i 1950'erne, blev konklusionen, at den tyske var forkert, da det kun var den danske, som Otterstrøm havde optegnet, der var rigtig, hvilket han også fik bekræftet af nogle

folkedansere fra Sønderborg.

Jeg vil dog i dag være meget forsigtig med at forkaste den ene frem for den anden, da forskellen kan skyldes mindst 3 forhold:

1. at dansen faktisk er blevet danset forskelligt - afhængig af, om man færdedes i det danske eller tyske miljø (dansen er ikke kun blevet danset i Sønderborg Borgerforening, da den også kendes i Nordborg på Als, men mere om det senere).

2. at man i den danske klub i Hamborg har glemt, hvordan dansen helt nøjagtigt var.

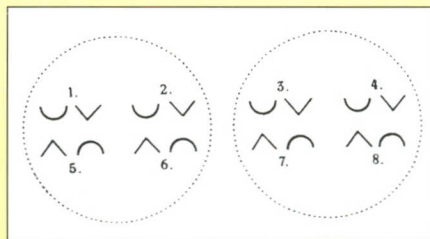
3. at Anna Helms eller Ela Klindt har koreograferet på dansen. At "pynte på dansene" var i en periode meget almindeligt i Tyskland. På samme måde opfandt man begrebet "Jugendtanz", der var helt nye danse efter de gamle principper - blot hurtigere og mere livlige.

Personlig tror jeg selv mest på den 1. teori.

I vil her blive præsenteret for den tyske variant², som jeg synes, I skal prøve at danse engang ved lejlighed. Den er sjov og anderledes.

Sønderburger Doppel-Quadrille

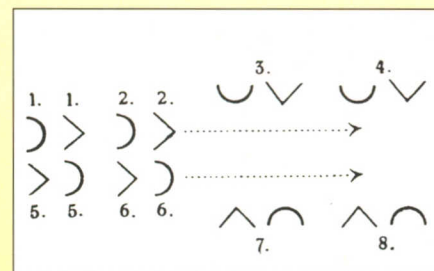
Opstilling: (som tegning 1) 8 par.

Trin: Gangtrin, sideløb eller små hoptrin, polkatrin.

1-16 1. tur a) Hver gruppe af 4 par: Kreds til venstre og højre med sideløbstrin eller små hoptrin.

17-24 b) Parrene i 1. gruppe har opføring med 16 gangtrin, mens 2. gruppe bliver stående (som i den danske, dog her med opføring af 4 par ad gangen og uden kompliment - se tegning 2).

25-32

Parrene i 2. gruppe har opføring, mens 1. gruppe bliver stående.

17-32

c) 2 og 2 par små kredse med 16 gangtrin til venstre og 16 gangtrin til højre.

33-48

d) Kæde 2 og 2 par - samme par, som i de små kredse. Højre hånd til modstående, venstre til egen o.s.v. - helt hjem til egen plads, kompliment for hinanden på takt 40, derefter gentages kæden.

33-48

e) Parvis med alm. fatn., polka hele kredsen rundt mod solen, d.v.s. hele pladsen, som de 8 par fylder.

1-16 2. tur

a) Alle 8 damer kreds til venstre og højre med sideløbstrin eller små hoptrin.

1-16 3. tur

a) Alle 8 herrer kreds til venstre og højre med sideløbstrin eller små hoptrin.

1-16

Dansen slutter med stor kreds for alle 8 par, 16 gangtrin til venstre og 16 gangtrin til højre

Afd. b), c), d) og e) er ens i alle ture.

Anmærkning i det tyske folkedansehefte fra 1928:

Denne dans kommer fra Sønderborg på øen Als, der efter krigen blev afstået til Danmark. Dansen viser den, i Niederdeutschland, meget sjældne form for gruppering af 8 par. Ofte fandtes sådanne danse i Sverige.

Sønderburger Doppel-Quadrille.

mäßig. Sønderburg auf Alfen.

Kildehenvisninger:

1. "Der Tanz in der 1. Hälfte des 20. Jahrhunderts" af Volker Klotzsche. Deutscher Bundesverband Tanz e. V. 1994.
2. "Bunte Tänze" Fünfter Band af Anna Helms og Julius Blasche. Verlag von Friedrich Hofmeister Frankfurt/M 1928.